

El despertar de les àligues

El conflicte armat a Kosovo ha tornat a encendre els Balcans com una mena de repetició de la història recent de Bòsnia i Croàcia. Aquest cop, però, l'enfrontament amenaça d'estendre's més enllà de les fronteres de l'ex-Iugoslàvia.

La paciència dels kosovesos s'ha acabat. Han passat els anys de resistència pacífica, de desobediència civil gandhiana. La majoria albanesa de Kosovo ja no creu en la possibilitat que un dia el règim de Belgrad demostrï gens de sensibilitat envers les seves reivindicacions, ni tan sols que es digni, simplement, a escoltar-los; ben al contrari, el president iugoslau, Slobodan Milosevic sembla més disposat que mai a eslavitzar la província meridional sèrbia, recuperar-la per acollir la població ortodoxa expulsada en les recents guerres balcàniques (1991-1995). Fins i tot el principal líder kosovès, el pacifista Ibrahim Rugova, ha reconegut la seva equivocació: la revolta silenciosa no ha fet ni farà cedir l'autocràcia sèrbia.

La tàctica va tenir sentit durant el període bèl·lic, quan l'aparell militar de Belgrad era operatiu al cent per cent. Però les derrotes dels soldats serbis a les regions croates de la Krajina i d'Eslavònia Oriental i l'ofensiva final de les tropes bosnianes fidels al govern de Sarajevo han trencat la imatge invencible dels serbis i de l'exèrcit iugoslau. Els kosovesos creuen, avui, en la raó de la força. El canvi d'estratègia també inclou aspiracions nacionalistes: pocs reivindiquen ja el reconeixement de la particularitat cultural musulmana o la reinstauració de la república autònoma. Els albanesos del Kosovo, de fe islàmica aproximadament un 48% i un 30% de fe catòlica, han

apujat el llistó fins a la independència.

Una crisi "dejà vue". El despertar de la població kosovesa ha anat acompanyada d'una certa sensació d'història repetida. Les imatges difuses des de la província sèrbia (molt escasses pel bloqueig informatiu que imposen les autoritats iugoslaves) recorden lamentablement les d'uns anys enrere, quan es covaven els con-

flictes balcànics anteriors. Les agulles del rellotge es diria que reculen a Kosovo; els pobles de l'ex-Iugoslàvia semblen condemnats a repetir els mateixos processos.

La successió de les seqüències són les mateixes: protestes de la majoria autòctona (aquesta volta, albanesa) contra la minoria governant (sèrbia), repressió urbana, radicalització de les posicions nacionalistes, primeres ope-

ue la resistència passiva no farà que Milosevic cedeixi

racions militars a la ruralia (sempre a càrrec del militaritzat ministeri de l'Interior iugoslau), èxode reduït de població civil cap a nuclis més densament habitats o del·là les fronteres (les agències de televisió ja han fet arribar imatges amb els característics remolcs plens de ciutadans creuant-se a la carretera amb carros blindats), setge i destrucció dels pobles dominats pels clans secessionistes (ja hem pogut veure les primeres fumeres a l'horitzó, les primeres cases amb impactes d'obús, les teulades foradades i cremades)... Occident també s'ha afegit a aquest macabre joc de repeticions: indignada reacció oficial, amenaces velades que acaben amb cauteloses pressions i decisió de nomenar un mitjaner internacional per a dialogar amb els contendents.

Oficialment, la intervenció del ministeri de l'Interior iugoslau a la comarca de Drenica s'ha emmarcat en una campanya de lluita antiterrorista en poblacions que se sospitava que refugiaven

ARXIU EFE

guerrillers albanesos. La utilització d'artilleria, tancs i avions de combat posen en dubte la intenció real del règim de Belgrad. Hi ha qui parla d'una descomunal maniobra d'escarment, hi ha qui assegura que és una provatura per a avaluar la capacitat de resposta dels activistes armats amb vista a una futura i planificada operació de neteja ètnica. L'operació s'ha acabat amb la "liquidació" —segons la terminologia oficial— d'una seixantena de terroristes, amb la requisita d'armes i explosius i amb la desarticulació d'una part de la cúpula dirigent de l'Exèrcit d'Alliberament de Kosovo (AEK). Les autoritats van trigar tres dies a lliurar el cadàvers a les famílies, que van trobar entre els morts 12 dones i 14 criatures, a més de cossos totalment calcinats o mutilats. Els partits albanesos denuncien, en conseqüència, que les tropes iugoslaves van dirigir a Drenica una operació de càstig contra els civils i que alguns morts van ser cremats o trossejats per esborrar les proves de les tortures; també asseguren que han trobat cadàvers amb signes d'haver estat executats.

Occident no vol la independència. La reacció d'Occident ha estat unànime, però amb matisos, a l'hora de condemnar la violència contra els civils, si bé al principi va haver-hi una mica de descoordinació: els Estats Units, per exemple, van amenaçar alegrement el règim de Belgrad amb l'ús de la força; França, en canvi, es limitava a recomanar Milosevic que mirés de resoldre la crisi per la via del diàleg. La reacció del president iugoslau va ser la pròpia d'ell, un home impàvid a les condemnes de la comunitat internacional, conscient que la cautela i la incoherència diplomàtica d'Occident és la seva força.

Després de fer-lo esperar hores i hores, Milosevic va rebre Robin Cook, ministre d'Afers Estrangers britànic, que, en sortir de l'entrevista, va confessar que se sentia molt més preocupat que no

abans. Res no ha transcendit del que Milosevic va dir a Cook, però és molt probable que l'artífex de les guerres dels Balcans recordés al canceller britànic que el dossier de Bòsnia no és tancat i que homes com Radovan Karadzic o Ratko Mladic encara obeeixen les seves ordres. El to de la crítica occidental va baixar al cap d'uns dies. El Grup de Contacte per l'ex-Iugoslàvia (Alemanya, Estats Units, França, Itàlia, Regne Unit i Rússia) es va reunir amb caràcter d'urgència. Amb el vot en contra de Moscou, aliat natural dels ortodoxos serbis, el Grup va decidir de reprendre l'embargament d'armes contra Iugoslàvia i la suspensió dels visats. Igualment, va llançar la "inquietant" amenaça de convocar el Consell de Seguretat de l'ONU i aconsellar una pròrroga de la missió dels "cascos blaus" a Macedònia, on gairebé la quarta

L'operació del govern serbi contra la guerrilla de Kosovo ha inclòs artilleria, tancs (dalt) i avions de combat, cosa que posa en dubte que les intencions de Belgrad siguin només d'anorrear un grup terrorista. A l'esquerra, manifestació a Londres el passat 9 de març. Els emigrants kosovos viuen una situació molt complicada, ja que no són considerats ni refugiats polítics ni econòmics.

Kosovo, la terra santa dels serbis

Escoltant un nacionalista radical serbi sembla que la batalla al Camp de les Merles hagués passat abans-d'ahir. Però la derrota dels eslaus ortodoxos en aquest indret de Kosovo va ser l'any 1389, fa sis-cents anys. Els vencedors foren les tropes turques del soldà Murad el Conqueridor. Els homes del príncep Lazar de Sèrbia van emprendre la fugida deixant el camí lliure perquè l'Islam s'estengués pels Balcans.

Kosovo és, des d'aleshores, l'Israel del poble serbi. Va ser en aquesta província ara poblada per albanesos que va néixer, el segle IX, el primer estat serbi i el lloc on els eslaus ortodoxos tenen situats els seus principals santuaris, esglésies i monestirs (Gratcanica, Detcani, Dotcece...), tan emblemàtics per a Sèrbia com Montserrat per a Catalunya. La província és per als serbis el símbol d'un record ple d'humiliacions, de frustracions i d'esperances de la resurrecció de la nació sèrbia. Els ortodoxos trigaren segles a tornar a trepitjar el Camp de les Merles. Va ser el 1912, amb la caiguda de l'imperi otomà; una espera massa llarga per confiar que Milosevic estigui disposat a tornar a renunciar-hi.

Però la memòria dels serbis s'enfronta a Kosovo amb la memòria dels albanesos. Aquests últims asseguren que també és el bressol de la seva nació i argumenten que ells

són els descendents dels antics tracis, els primitius habitants de la regió. El problema entre ambdues comunitats va començar el segle XV quan els albanesos abraçaren la fe islàmica. Tots dos nacionalismes, en definitiva, s'identifiquen amb la terra kosovesa, declarada república autònoma, dins de Sèrbia, pel mariscal Tito.

Els conflictes han estat constants durant aquest segle, però es van agreujar a final dels 80. El 1989 la minoria sèrbia va denunciar a Belgrad que escamots albanesos els cremaven les esglésies. Un Slobodan Milosevic en plena matamorfosi (d'antic dirigent socialista a cabdill de la causa sèrbia) va fanyar-se a socórrer-los. Així havia de descobrir que el filó nacionalista assegurava la seva permanència al poder malgrat el risc de provocar una guerra. Aprofitant el sis-centè aniversari de la batalla del Camp de les Merles, Milosevic va dissoldre el parlament autònom abans d'enviar-hi els tancs i l'aviació per esclafar les protestes albaneses. Des d'aleshores, els musulmans kosovesos viuen sota un règim d'*apartheid*, segregats culturalment i socialment. El tomb nacionalista va esparverar els soldats eslovens i croats, que van desertar de l'exèrcit abans de participar en la repressió dels albanesos. Va ser a Kosovo on va sorgir l'ona expansiva que havia de desintegrar Iugoslàvia. N. V.

MANEL GASPAR

Sarajevo. L'exemple de la destrossa de Bòsnia plana aquests dies a la capital de Kosovo, Pristina.

part de la població és albanesa. L'única mesura de pressió real contra Milosevic va ser l'amenaça de tornar a suspendre les inversions estrangeres a territori iugoslau, un país que encara no ha sortit del marasme econòmic causat per les sancions internacionals.

Per compensar-lo, el Grup condemna el terrorisme com a sortida de la crisi i adverteix els nacionalistes albanesos que no consentiran una nova escissió al si de la República Federativa. Amb tota seguretat, Felipe González, el mitjancer designat per occidentals i russos, pressionarà Belgrad perquè reinstauri l'autonomia kosovesa i recomanarà als polítics albanesos que es preparin, cas que Milosevic no cedís, a acceptar una simple reforma per recuperar l'ensenyament en *tosk* (principal dialecte albanès) i l'acceptació de les especificitats musulmanes del dret i del costumari albanès.

Fins aquí la successió d'uns esdeveniments ja contemplats a

Eslovènia, Croàcia i Bòsnia-Herzegovina. La falta d'una acció decidida de la comunitat internacional podria fer que el guió continués fins al desenllaç conegut: la guerra.

Conjectures sobre la guerra.

L'EAK ha advertit que venjarà els civils morts en l'ofensiva del Ministeri de l'Interior. En un comunicat al diari de llengua albanesa *Bujku* els activistes kosovesos no revelaven els pròxims objectius, però no es descarten atacs contra la minoria sèrbia (6% dels habitants de la província). Són contínues les notícies que parlen de progrms als barris serbis de Pristina, de l'incendi dels seus habitatges i dels seus negocis. És molt probable que una espiral de revenges i contrarevenges obligui Belgrad a utilitzar l'exèrcit. Però una repressió en massa contra els musulmans albanesos, a l'estil de Croàcia o Bòsnia, podria activar el mecanisme de rellojgeria de la bomba balcànica amb el perill evident

d'apartheid', segregats culturalment i socialment

ARXIU EFE

d'una internacionalització del conflicte.

És ben probable que els activistes kosovesos comencin a comptar amb armament eficaç procedent dels arsenals militars saquejats l'any passat a la seva pàtria originària, Albània (en albanès, Shqipëria, el país de les àligues). Tampoc no seria descartable que els senyors de la guerra que avui dominen Albània se sentin temptats d'ajudar els germans de Kosovo. Una guerra oberta sempre aniria en favor de Sèrbia, i provocaria un èxode d'albanesos.

Macedònia considera tan probable aquesta suposició que ha demanat que una força multinacional dels "cascos blaus" en el seu territori ajudi a impedir una invasió de refugiats musulmans albanesos. El govern macedoni tem una descompensació ètnica al seu propi territori, on el 22% de la població és de cultura musulmano-albanesa. Arribat el cas, les autoritats de Skopje intentarien d'aprofitar l'avinentesa per desfer-se de la seva minoria albanesa i intervenir en un possible conflicte al costat de Iugoslàvia.

La situació de feblesa en què quedaria el govern de Tirana podria alimentar els instints expansionistes de Grècia, que aspira històricament a annexionar-se el sud d'Albània, on viu, en situació de total marginació, una minoria grega. Les autoritats d'Atenes podrien tenir interès a intervenir en favor dels serbis amb qui comparteixen una mateixa fe ortodoxa.

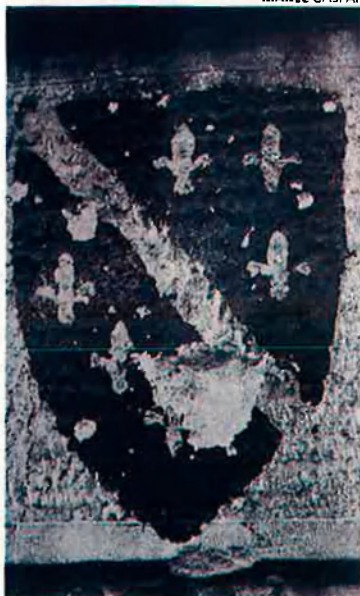
La intervenció de Grècia és molt més d'allò que podria suportar el govern d'Ankarà, convençut que, en cas de conflicte, l'Europa Occidental practicarà la tàctica de l'estruç. Turquia, cada cop més un territori fèrtil per a les tesis de l'integrisme islàmic, humiliada per Brussel·les, que ha vetat la seva incorporació a la UE, podria hissar una bandera de solidaritat amb els musulmans kosovesos i, alhora, passar comptes als grecs, amb els quals té una llarga llista de greuges i d'odis ancestrals.

Però, al règim de Belgrad, se li podrien obrir uns altres fronts in-

Macedònia veu tan probable una guerra que ha demanat que els cascos blaus impedeixin una invasió de refugiats kosovesos.

MANEL GASPAR

terns. Sembla difícil de pensar que la república iugoslava de Montenegro, governada ara per Milo Djukanovic, un home amb vel·lèitats separatistes, es vulgui afegir a una nova aventura bèl·lica. És difícil de pensar quina seria la reacció de Milosevic a la independència d'aquesta república, única sortida a la Mediterrània de Iugoslàvia. L'exemple albanès podria també reobrir velles causes pendents, com la de Sandzak, la província sèrbia de majoria eslavomusulmana, partidària de la seva annexió a Bòsnia-Hercegovina, o la dels hongaresos de la Vojvodina, la revolta dels quals fou esclafada violentament el 1989.

És molt probable que tots els supòsits esmentats no ocorrin mai. Només la visió d'un conflicte bèl·lic de caràcter internacional a la ribera oriental de la Mediterrània hauria de ser suficient perquè, aquesta volta sí, Occident adoptés les mesures de prevenció adequades a fi d'evitar més genocidis, més moviments de pobles. En tot cas, els fets han donat i donen la raó, amb escreix, a Winston Churchill, que una vegada va dir que els pobles balcànics produeixen més història que no la que són capaços de digerir.

Prop de 30.000 kosovesos van acudir a Srbica el passat 3 de març, al funeral de les deu persones que va matar la policia sèrbia en les primeres manifestacions. Una repressió en massa contra els albanesos, a l'estil de Croàcia o Bòsnia, podria activar el mecanisme de relotgeria de la bomba balcànica amb el perill evident d'una internacionalització del conflicte.

Nicolás Valle